

Kárné stíhání advokátů a svoboda projevu

Pokud kárné orgány shledaly advokáta vinným z toho, že podal nepodložené trestní oznámení, a uložily mu pokutu za neetické jednání, ale svá rozhodnutí dostatečně nezdůvodnily, porušily tím čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále „Úmluva“).

Rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 23. 3. 2023, ve věci Rogalski proti Polsku, stížnost č. 5420/16

Z odůvodnění:

Stěžovatel je advokátem. V roce 2010 podal jménem svého klienta trestní oznámení o spáchání trestného činu padělání listiny. Okresní státní zástupce však vyšetřování zastavil s odůvodněním, že nebyl spáchán trestný čin. Varšavský okresní soud toto rozhodnutí zrušil s odůvodněním, že vyšetřování nebylo provedeno důkladně. Následně, v roce 2011, **stěžovatel podal jménem svého klienta trestní oznámení na okresního státního zástupce, ve kterém uvedl, že se dopustil**

trestného činu přijetí úplatku v souvislosti se zastaveným vyšetřováním.

Stěžovatel v trestním oznámení kromě jiného uvedl, že v rámci vyšetřování, které bylo zahájeno na základě jeho trestního oznámení o spáchání trestného činu padělání listiny, okresní státní zástupce nevyhodnotil jím předložené důkazy včas, a že vyšetřování důležitých otázek zastavil, aniž by si vyžádal vypracování znaleckých posudků. Klient stěžovatele měl vyslovit názor, že jediným vysvětlením takového profesního pochybení bylo, že státní zástupce pověřený vyšetřováním byl podplacen. Stěžovatel dále uvedl, že trestní oznámení podává na základě těchto skutečností, jelikož existují informace, které dostatečně zakládají podezření, že se okresní státní zástupce dopustil trestného činu přijetí úplatku od neznámých osob. Dle stěžovatele bylo přijetí

úplatku výlučným důvodem pro zastavení vyšetřování ve věci padělání, a proto nezbývalo než podat trestní oznámení s ohledem na důvodné podezření z úplatkářství ze strany okresního státního zástupce. Varšavské státní zastupitelství odmítlo zahájit vyšetřování pro absenci dostatečných informací, které by zakládaly důvodné podezření. Proti tomuto rozhodnutí nebylo podáno žádné odvolání.

Varšavský krajský prokurátor podal na stěžovatele stížnost k Varšavské advokátní komoře za účelem zjištění, zda jako advokát porušil či neporušil pravidla profesní etiky. **Kárný soud Varšavské advokátní komory zahájil disciplinární řízení proti stěžovateli a shledal jej vinným z toho, že jako advokát podal jménem klienta trestní oznámení bez důvodného podezření, čímž porušil profesní etický kodex.** Kárný soud konstatoval, že stěžovatel podal trestní oznámení v roce 2011, aniž by disponoval dostatečnými důkazy, které by zakládaly podezření, že se okresní státní zástupce dopustil trestného činu. Kárný soud vzal na vědomí podání stěžovatele popisující kontext jeho trestního oznámení, včetně ujištění, která měl jeho klient obdržet od některých zaměstnanců Ústředního protikorupčního úřadu. Kárný soud vzal rovněž v úvahu vysvětlení stěžovatele, že s ohledem na povahu údajného trestného činu nebylo možné získat materiální důkazy. Klient stěžovatele před kárným soudem popřel, že by o přijetí úplatku věděl, nebo že by o této věci hovořil se zaměstnanci Ústředního protikorupčního úřadu. Klient stěžovatele dále před kárným soudem popřel, že by stěžovateli výslovně uložil, aby podal na okresního státního zástupce předmětné trestní oznámení.

Kárný soud usoudil, že stěžovatel nepředložil žádné důkazy, které by potvrdily jeho podezření z přijetí úplatku státním zástupcem. Kárný soud zdůraznil, že právo na svobodu projevu advokáta se liší od práva na svobodu projevu v ústavněprávním smyslu v tom, že je omezeno z důvodu ochrany třetích stran před neoprávněnými, excesivními a zbytečnými zásahy do jejich práv. Dle mínění kárného soudu byl stěžovatel nepochybně odpovědný za podání předmětného trestního oznámení, a měl tudíž profesní povinnost jednat umírněně, přiměřeně a obezřetně ve smyslu § 17 etického kodexu advokáta. Povinností advokáta je nepodávat nepodložená trestní oznámení, uvádět zdroje informací, na které odkazuje, a používat podmiňovací způsob. Kárný soud měl za to, že jazyk, který stěžovatel použil v předmětném trestním oznámení, byl zjevně v rozporu s těmito zásadami a snižoval důstojnost dotčeného státního zástupce a státního zastupitelství jako celku. **Kárný soud uložil stěžovateli pokutu ve výši cca 1 250 eur a roční zákaz výkonu činnosti školitele.** Odvolací kárný soud toto rozhodnutí potvrdil. Nejvyšší soud zamítl stěžovatelovo dovolání jako zjevně neopodstatněné.

² **Stěžovatel před ESLP namítal porušení čl. 10 Úmluvy** (právo na svobodu projevu), které mělo spočívat v tom, že jej kárné orgány shledaly vinným z toho, že podal nepodložené trestní oznámení. Stěžovatel dále namítal, že došlo k **porušení čl. 6 Úmluvy** (právo na spravedlivý proces), jelikož dva kární soudci odvolacího kárného soudu mohli být podjatí a jeho důkazní návrhy byly nespravedlivě zamítnuty.

V rámci přezkumu stížnosti z hlediska čl. 10 Úmluvy ESLP zdůraznil **dva judikáty, které se týkají výkonu advokátní praxe v kontextu čl. 10 Úmluvy: Nikula proti Finsku (č. 31611/96) a Steur proti Nizozemsku (č. 39657/98).** ESLP dále připomněl, že v rámci výkonu spravedlnosti advokáti zastávají ústřední po-

stavení jakožto prostředníci mezi veřejností a soudy. Z důvodu takového postavení se na jejich profesní jednání vztahuje řada omezení. U advokátů lze dále legitimně očekávat, že budou přispívat k řádnému výkonu spravedlnosti, a zachovávat tak důvěru veřejnosti v ní (*Schöpfer proti Švýcarsku*, § 29-30; *Schmidt proti Rakousku*, § 42).

ESLP připomněl, že Polsko ratifikovalo Trestněprávní úmluvu o korupci Rady Evropy, podle které mají smluvní strany povinnost poskytovat účinnou ochranu osobám, které ohlásí trestný čin korupce. Úmluva OSN proti korupci, jejíž smluvní stranou je i Polsko, ukládá smluvním stranám rovněž povinnost ochránit osoby, které v dobré víře a na základě rozumných důvodů ohlásí korupční jednání kompetentním orgánům.

ESLP shledal, že kárné rozhodnutí, na jehož základě byl stěžovatel shledán vinným a byla mu uložena pokuta za neetické jednání spočívající v tom, že podal trestní oznámení na státního zástupce, které nemělo oporu ve faktech, přičemž nedbal umírněnosti či opatrnosti, představovalo zásah do jeho práv zaručených čl. 10 Úmluvy. Tento zásah byl v souladu se zákonem, jelikož advokáti musí formulovat svá vyjádření umírněně, přiměřeně a obezřetně a jsou navíc vázáni advokátními předpisy, jež se týkají výkonu svobody projevu a disciplinární odpovědnosti. Obvyklá pravidla chování, která by měli advokáti jako prostředníci mezi veřejností a soudy dodržovat, a to zejména jednat důstojně, čestně a spravedlivě, přispívají k ochraně justice před bezdůvodnými a nepodloženými útoky (*Bono proti Francii*, § 45). Z tohoto hlediska účelem napadeného kárného rozhodnutí bylo přispět k řádnému výkonu spravedlnosti. V této souvislosti advokátní etický kodex stanoví, že advokáti by při formulaci svých vyjádření adresovaných orgánům státní správy měli jednat umírněně a obezřetně tak, aby chránili důstojnost své profese.

Z hlediska proporcionality zásahu ESLP mj. poznamenal, že **disciplinární orgány sice konstatovaly, že stěžovatel podal trestní oznámení bez důvodného podezření, avšak ESLP nebyly předloženy žádné důkazy, které by naznačovaly jakýkoli nekalý úmysl ze strany stěžovatele nebo které by jakkoli odůvodňovaly zahájení disciplinárního řízení.** ESLP dále uvedl, že advokáti nenesou odpovědnost za pravdivost faktů, které jim předloží jejich klienti. V daném případě stěžovatel evidentně jednal na pokyn nebo alespoň s vědomím a souhlasem svého klienta, i když ten následně popřel, že by měl jakékoli skutkové znalosti, které by umožňovaly podat trestní oznámení. Dle mínění ESLP podání trestního oznámení stěžovatelem v zastoupení jeho klienta nebylo zcela bezdůvodné. ESLP přijal stěžovatelův argument, že již z povahy trestného činu přijetí úplatku vyplývá, že osoby, které takový čin oznamují, nemají přístup k důkazům, pokud se samy nepokusí nabídnout úplatek nebo pokud nejsou přímými svědky přijetí úplatku.

Při posuzování přiměřenosti zásahu je třeba vzít v úvahu rovněž povahu a přísnost uložených trestů (*Ceylan proti Turecku* [GC], § 37). V daném případě stěžovateli byla uložena pokuta, jejíž výše nebyla nepřiměřená; nejednalo se o nejmírnější, ale ani o nejpřísnější sankci za profesní pochybení. Nicméně, jak stěžovatel uvedl, v důsledku disciplinárního řízení značně utrpěla jeho profesní pověst, ztratil odhodlání pracovat jako advokát a jeho právní praxe byla zasažena finančně, neboť musel vydat finanční prostředky na disciplinární řízení. Kromě toho mu byl uložen roční zákaz činnosti školitele.

ESLP dospěl k závěru, že **kárné orgány svá rozhodnutí dostatečně nezdůvodnily a překročily svou mez uvážení, když shledaly stěžovatele vinným a uložily mu pokutu za neetické jednání. Z tohoto důvodu ESLP shledal porušení čl. 10 Úmluvy** a nepovažoval již za nutné zabývat se zvláště stížností na nespravedlivé disciplinární řízení. ESLP uložil polské vládě, aby stěžovateli vyplatila spravedlivé zadostiučinění za utrpěnou nepeněžitou újmu ve výši 9 750 eur a za peněžitou újmu ve výši 535 eur. K rozsudku vydali společné disentanční stanovisko soudci za Polsko a Slovensko, ve kterém vyslovují

názor, že kárné orgány nepřekročily svou mez uvážení v rozporu s čl. 10 Úmluvy.

✦ Rozhodnutí zpracovala Mgr. VLADIMÍRA PEJCHAL GRÜNWARD, LL.M., Ph.D., odborná asistentka na Katedře mezinárodního práva Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni.

Mnoho dalších soudních rozhodnutí najdete v Advokátním deníku – advokatnidenik.cz v rubrice Judikatura.

Celý judikát najdete v systému HUDOC na stránkách ESLP www.echr.coe.int: